

Particularitati de realizare a unui personaj dintr-o nuvela istorica

Evolutia unui personaj de inspiratie istorica dintr-o opera epica
Alexandru Lapusneanul (Costache Negruzzi)

Introducere

Prozator ce apartine generatiei literare de la 1848, Costache Negruzzi se individualizeaza in literatura romana prin varietatea temelor si a speciilor literare abordate. Opera sa, numita ironic Pacatele tineretelor, cuprinde patru mari parti: Amintiri din junete, Fragmente istorice, Neghina si palamida, Negru pe alb. Scrisori la un prieten.

Prezentarea elementelor textului narativ semnificative pentru realizarea personajului

Nuvela Alexandru Lapusneanul este prima nuvela istorica din literatura romana, dar ilustreaza, in acelasi timp, si trasaturile prozei romantice. Acestea au fost sintetizate pentru prima data, in literatura noastra, de Mihail Kogalniceanu, teoreticianul generatiei romantice pasoptiste: evadarea din prezentul apasator, aspiratia spre infinit, interiorizarea, intoarcerea la natura si la traditii, cultivarea istoriei si a moravurilor.

Textul reprezinta o nuvela, deoarece este o specie in proza, cu o constructie riguroasa, cu un singur fir narativ. Se caracterizeaza printr-un conflict unic, desfasurat in mai multe spatii si intr-un interval mai mare de timp. Personajele nu sunt numeroase, fiind surprinse in ceea ce au ele mai semnificativ. Caracterul istoric al operei reiese din inspiratia din trecutul national, prin tema, subiect, personaje si culoarea epocii.

Tema nuvelei este evocarea unei perioade din istoria Moldovei de la sfarsitul secolului al XVI-lea: cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lapusneanul si luptele cu boierii pentru impunerea autoritatii domnesti.

In ceea ce priveste structura, nuvela este delimitata in patru capitole care poarta fiecare cate un moto semnificativ: Daca voi nu ma vreti, eu va vreau!, Ai sa dai sama, Doamna!, Capul lui Motoc vrem!, De ma voi scula, pre multi am sa popesc si eu! Acestora le corespund, in mod echitabil, momentele subiectului; expozitiunea si intriga (revenirea lui Lapusneanul in tara cu intentia de a-si recapata tronul) se regasesc in prima parte, desfasurarea actiunii se extinde in partea a doua si, partial, in cea de-a treia, punctul culminant (scena uciderii boierilor) se identifica in a treia parte, iar deznodamantul (moartea domnitorului) apare in ultima secventa.

Subiectul cuprinde, asadar, o serie de evenimente declansate de reluarea tronului de catre Lapusneanul: fuga lui Tomsa in Muntenia, confiscarea averilor boierilor de catre noul domn, uciderea celor 47 de boieri, omorarea lui Motoc de catre multime si moartea tiranului prin otravire.

Timpul si spatiul actiunii sunt, in conformitate cu specificul nuvelei istorice, clar precizate: cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lapusneanul, in Moldova.

Prezentarea statutului social, psihologic al personajului Personajele sunt caractere deja formate si se contureaza, in general, din starile conflictuale. Alexandru Lapusneanul este personajul principal, toti ceilalti gravitand in jurul personalitatii sale. Statutul sau social trebuie pus in relatie cu tema operei, Lapusneanul avand o existenta istorica determinata, despre care autorul afla, asa cum el insusi declara, din cronicile lui Grigore Ureche si Miron Costin. Conform principiilor esteticii romantice, Negruzzi este primul scriitor care valorifica intr-o creatie literara cronicile moldovenesti. In mod surprinzator, scriitorul declara ca izvor de inspiratie a nuvelei Letopisetul Tarii Moldovei, de Miron Costin, dar, de fapt, imaginea personalitatii lui Alexandru Lapusneanul este conturata in alta cronica, cea a lui Grigore Ureche. De aici, Negruzzi preia scene, fapte (sosirea lui Lapusneanul in Moldova pentru a domni a doua oara, intampinarea lui de catre boieri, uciderea celor 47 de boieri, boala si omorarea prin otravire a domnitorului) si chiar replici (de pilda, moto-ul primului si al ultimului capitol al nuvelei). Totusi, scriitorul se distanteaza de realitatea istorica, prin apelul la fictiune si prin viziunea romantica asupra istoriei. Conceptia sa nu este identica cu cea a cronicarilor, el incercand chiar sa motiveze comportamentul domnitorului, spre deosebire de cronicari, care il blamau. Astfel, este accentuata latura pur umana a personajului, care, in tendinta sa de a-si depasi conditia, de a intra cu orice pret in istorie, incearca sa-si mentina puterea prin orice mijloace, chiar daca unele sunt de o cruzime iesita din comun. Negruzzi transfigureaza artistic faptele narate prin gradarea tensiunii narative si prin reliefarea caracterului personajelor.

In ceea ce priveste statutul psihologic al personajului, acesta este evidentiat atat prin caracterizarea directa, cat si prin cea indirecta. Portretul fizic este schitat, accentuandu-se acele trasaturi care pun in evidenta caracterul crud, dur si firea imprezibila a acestuia: "ochii scanteira ca un fulger", "muschii i se suceau in rasul acesta si ochii lui hojma clipeau". De asemenea, in spiritul esteticii romantice, este detaliata vestimentatia personajului, nu neaparat din ratiuni estetice, cat mai ales din necesitatea de a evidentia culoarea locala: "Purta coroana Paleologilor si peste dulama poloneza de catifea stacosie, avea cabanita tuceasca."

Modalitati de caracterizare si relevarea trasaturilor personajului prin referire la evolutia conflictului Naratorul se implica direct in prezentarea personajului, tradand o viziune subiectiva, prin comentariile si judecatile de valoare emise: "Lapusneanul nu avusese vreme a-si dezveli uratul caracter", "rosti o desantata cuvantare". si celelalte personaje il caracterizeaza direct, Motoc si domnita Ruxanda subliniindu-i "virtutile", din nevoia de a obtine favoruri. Astfel, chiar si in momentul uciderii celor 47 de boieri, desi speriat de moarte, Motoc il linguseste, declarandu-se de acord cu fapta domnitorului: "Maria ta, ai urmat cu mare intelepciune..." Domnita Ruxanda, crezand ca-si poate indupleca sotul sa inceteze omorurile in randul boierilor, i se adreseaza si ea elogios: "Bunul meu domn! Viteazul meu sot!".

Totusi, cele mai multe trasaturi ale personajului reies din caracterizarea indirecta, din faptele si comportamentul acestuia, din modul in care vorbeste si din relatiile cu celelalte personaje ale

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

operei. El este un personaj eponim, inspirand titlul textului, un personaj romantic, exceptional, care evolueaza in imprejurari exceptionale. Trasaturile sale de caracter se evidentiaza in scene revelatorii precum cea a intalnirii cu boierii de langa Tecuci, unde dovedeste labilitate psihica prin trecerea de la aparenta stapanire de sine la exteriorizarea autoritatii si la cinism in dialogul cu Motoc. Cea mai graitoare dintre situatiile exceptionale ramane insa cea a uciderii nemiloase a celor 47 de boieri, culminand cu asezarea capetelor lor in forma de piramida, element pur fictional, neconfirmat de cronicarul Ureche.

Figura complexa, demonica, stranie, el este tipul domnitorului tiran si crud, o personalitate contradictorie, ale carei trasaturi sunt subordonate uneia esentiala: vointa de putere. De asemenea, forta, autoritatea, instabilitatea emotionala, capacitatea de a disimula tradeaza un temperament vulcanic, cinic, machiavelic.

Conflictul, factor determinant in desfasurarea operei, este complex si pune in lumina personalitatea puternica a personajului principal. Acesta este de natura exterioara, explicita, intre domnitor si boieri si se contureaza inca din intriga, cand are loc intalnirea cu boierii, inclusiv cu Motoc. Din dialogul cu el reiese relatia anterioara dintre cei doi, bazata pe interese comune, si trasatura definitorie a lui Motoc: slugarnicia. Scena anticipeaza destinul personajului, intrucat domnitorul isi exprima in mod direct convingerile legate de caracterul lui Motoc pe care-l cunoaste foarte bine: "Dar tu, Motoace? invecitat in zile rele, deprins a te ciocoi la toti domnii, ai vandut pre Despot, m-ai vandut pre mine, vei vinde si pre Tomsa..." Este un conflict explicit, in care adversarii se accepta, fiecare stiind precis ca o alianta aparenta ar fi solutia de moment in elaborarea planurilor lor. Lapusneanul il iarta pe Motoc, caci "ii e trebuit", iar boierul "stie ca Alexandru Voda a sa aiba nevoie de un intrigant precum era el".

Personajul nu evolueaza, chiar si in final fiind dominat de o singura trasatura definitorie: cruzimea. In agonie, pe patul de moarte, el nu ezita sa-i ameninte pe toti cei ce-l vegheaza, inclusiv propria familie: "iar pre cateaua asta voi s-o tai in patru bucati impreuna cu tancul ei...". Finalul consemneaza, in mod concis, sfarsitul domnitorului, in stilul caracteristic lui Negruzzi: "Astfel fu sfarsitul lui Alexandru Lapusneanul, care lasa o pata de sange in istoria Moldovei". Se realizeaza astfel, simetria cu incipitul, care rezuma evenimentele ce motiveaza revenirea la tron a domnitorului si atitudinea lui razbunatoare.

Raportul personajului cu un alt personaj

Caracterul exceptional al lui Alexandru Lapusneanul este scos in evidenta si prin plasarea lui in antiteza cu alte personaje precum boierul marsav, slugarnic, lingusitor, Motoc. Acesta reprezinta tipul boierului intrigant, tradator, viclean, las, care nu isi urmareste decat propriile interese. De altfel, si el este un personaj machiavelic, pentru ca isi epuizeaza viata in nesfarsite conflicte si intrigi de culise. Cinismul lui Lapusneanul este dus la extrem in dialogul cu boierul pe care tocmai il condamnase la moarte, in capitolul al treilea, si caruia ii explica acum, in ultimele clipe, planul pregatit inca de la inceput: "Luati-l de-l dati norodului si spuneti ca acest fel plateste Alexandru Voda celor ce prada tara".

Concluzie

Prin urmare, Negruzzi realizeaza in aceasta nuvela portretul unui domnitor singular prin cruzime si machiavelism, detasandu-se prin capacitatea analitica de zugravire a monstruosului, de imbinare a realitatii cu fictiunea.